

PAREDZĒTAJAI DARBĪBAI PIEMĒROJAMO VIDES AIZSARDZĪBAS NORMATĪVO AKTU PRASĪBU ANALĪZE

I Starptautiskie dokumenti

Parīzes nolīgums pieņemts 2015. gadā, stājas spēkā Latvijā 2017. gadā

Parīzes nolīgums ir globāls nolīgums klimata pārmaiņu jomā, kurā tiek piedāvāts rīcības plāns ierobežot globālo sasilšanu tā, lai tā būtu “būtiski mazāka par” 2°C, un censties ierobežot temperatūras pieaugumu 1,5 °C robežās. Nolīgums ietver arī mērķi uzlabot pielāgošanos klimata pārmaiņu negatīvajām ietekmēm un sekmēt noturīgumu pret klimata pārmaiņām.

Eiropas Zaļais kurss

Tā kā klimata pārmaiņas un vides degradācija ir eksistenciāls drauds Eiropai un pasaulei, ES komisijas Paziņojums “Eiropas Zaļais kurss” ir jauna, visaptveroša izaugsmes stratēģija, lai ES pārveidotu par taisnīgu un pārticīgu sabiedrību ar mūsdienīgu, resursefektīvu un konkurētspējīgu ekonomiku, kurā siltumnīcefekta gāzu emisijas 2050. gadā tiks pilnībā kompensētas ar piesaisti un ekonomiskā izaugsme būtu atsaistīta no resursu patēriņa. Stratēģijas mērķis ir arī aizsargāt, saglabāt un stiprināt ES dabas kapitālu un aizsargāt iedzīvotāju veselību, labklājību no apdraudējumiem vidē un to nelabvēlīgas ietekmes, neatstājot novārtā nevienu reģionu.

Lai īstenotu Zaļo kursu Eiropas Komisija ir pieņēmusi priekšlikumu paketi, kuras mērķis ir panākt, lai ES klimata, enerģētikas, transporta un nodokļu politika būtu gatava līdz 2030. gadam samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas par vismaz 55 % salīdzinājumā ar 1990. gada līmeni.

Riodežaneiro konvencija (pieņemta 1992. gadā, stājas spēkā Latvijā 1995. gadā)

Konvencijas mērķi ir bioloģiskās daudzveidības saglabāšana, bioloģiskās daudzveidības elementu ilgtspējīga izmantošana, kā arī ģenētisko resursu izmantošanas ieguvumu godīga un vienlīdzīga sadale.

Bioloģiskā daudzveidība ietver augu, dzīvnieku un mikroorganismu sugu daudzveidību, to gēnu daudzveidību un ekosistēmu daudzveidību, kuras šīs sugas veido.

Eiropas ainavu konvencija (ratificēts 01.10.2007.)

Saskaņā ar šo konvenciju, ainavām ir nozīmīga sabiedriskā loma kultūras, ekoloģijas, vides un sociālajā jomā, tās ir svarīga vietējās kultūras veidošanās sastāvdaļa, kas veido cilvēku labsajūtu. Ainavas ir svarīga cilvēku dzīves kvalitātes daļa, to kvalitāte un daudzveidība ir kopīgs resurss.

Līdz ar to pārmaiņas pilsētplānošanā, transportā, infrastruktūrā, tūrismā un rekreācijā daudzos gadījumos paātrina ainavu pārveidošanos, radot izaicinājumu sabiedrības vēlmei baudīt augstas kvalitātes ainavas. Lai ainavu politika tiktu īstenota, tie kas ratificējuši, apņemas ieviest instrumentus, kuru mērķis ir aizsargāt un pārvaldīt ainavas un/vai plānot ainavas.

II Nacionālie normatīvie akti

II.1 Vispārējās normatīvās prasības vides aizsardzības jomā

Vides aizsardzības likums (spēkā no 29.11.2006., pēdējie grozījumi 23.06.2020.). Likuma mērķis ir nodrošināt vides kvalitātes saglabāšanu un atjaunošanu, kā arī dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu. Likumā definētie vides aizsardzības pamatprincipi:

- princips „piesārņotājs maksā” – persona sedz izdevumus, kas saistīti ar tās darbības dēļ radīta piesārņojuma novērtēšanu, novēršanu, ierobežošanu un seku likvidēšanu;
- piesardzības princips – ir pieļaujams ierobežot vai aizliegt darbību vai pasākumu, kurš var ietekmēt vidi vai cilvēku veselību, bet kura ietekme nav pietiekami izvērtēta vai zinātniski pierādīta, ja aizliegums ir samērīgs līdzeklis, lai nodrošinātu vides vai cilvēku veselības aizsardzību. Principu neattiecina uz neatliekamiem pasākumiem, ko veic, lai novērstu kaitējuma draudus vai neatgriezenisku kaitējumu;
- novēršanas princips – persona, cik iespējams, novērš piesārņojuma un citu videi vai cilvēku veselībai kaitīgu ietekmju rašanos, bet, ja tas nav iespējams, novērš to izplatīšanos un negatīvās sekas;
- izvērtēšanas princips – jebkuras tādas darbības vai pasākuma sekas, kas var būtiski ietekmēt vidi vai cilvēku veselību, jāizvērtē pirms attiecīgās darbības vai pasākuma atļaušanas vai uzsākšanas. Darbība vai pasākums, kas var negatīvi ietekmēt vidi vai cilvēku veselību arī tad, ja ievērotas visas vides aizsardzības prasības, ir pieļaujams tikai tad, ja paredzamais pozitīvais rezultāts sabiedrībai kopumā pārsniedz attiecīgās darbības vai pasākuma nodarīto kaitējumu videi un sabiedrībai.

Likums „**Par ietekmes uz vidi novērtējumu**” (spēkā no 13.11.1998., pēdējie grozījumi 05.10.2022.). Likums nosaka ietekmes uz vidi novērtējuma nepieciešamību, galvenos principus, kuri jāievēro, veicot novērtējumu, kā arī kopā ar uz likuma pamata izdotajiem Ministru kabineta noteikumiem detalizēti regulē tā veikšanas kārtību un procedūru. Likuma pielikumos norādīti objekti, kuriem nepieciešams veikt ietekmes uz vidi novērtējumu, kā arī darbības, kurām nepieciešams sākotnējais izvērtējums.

Ministru kabineta noteikumi Nr. 18 „**Kārtība, kādā novērtē paredzētās darbības ietekmi uz vidi un akceptē paredzēto darbību**” (spēkā ar 22.01.2015., ar pēdējiem grozījumiem, kas spēkā ar 01.06.2018.) nosaka:

- paredzētās darbības iesnieguma saturu;
- kārtību, kādā veic sākotnējo izvērtējumu;
- kārtību, kādā organizē paredzētās darbības, arī būvniecības ietekmes uz vidi novērtējuma sākotnējo sabiedrisko apspriešanu (turpmāk – sākotnējā sabiedriskā apspriešana);
- kārtību, kādā izstrādā paredzētās darbības ietekmes uz vidi novērtējuma programmu (turpmāk – programma), un minimālās prasības tās saturam;

- kārtību, kādā sagatavo paredzētās darbības ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumu (turpmāk – ziņojums), ziņojuma saturu, kārtību, kādā sabiedrību informē par ziņojumu, un paziņojuma publicēšanas kārtību;
- kārtību, kādā Vides pārraudzības valsts birojs (turpmāk – birojs) ziņojumu nosūta ierosinātājam pārstrādāšanai un sniedz atzinumu par ziņojumu;
- kārtību, kādā akceptē paredzēto darbību

Atkritumu apsaimniekošana:

Eiropas Savienības normatīvi

ES atkritumu politikas mērķis ir veicināt aprites ekonomiku, pēc iespējas vairāk iegūstot augstas kvalitātes resursus no atkritumiem. Eiropas zaļā darījuma mērķis ir veicināt izaugsmi, pārejot uz modernu, resursu ziņā efektīvu un konkurētspējīgu ekonomiku.

Eiropas Savienības atkritumu pamatdirektīva izveidota tiesisko regulējumu atkritumu apstrādei un apsaimniekošanai Eiropas Savienībā (ES). Šī sistēma ir izstrādāta, lai aizsargātu vidi un cilvēku veselību, uzsverot, cik svarīga ir pareiza atkritumu apsaimniekošana, reģenerācija un otrreizēja pārstrāde, lai samazinātu spiedienu uz resursiem un uzlabotu to izmantošanu. Eiropas Savienības atkritumu pamatdirektīva nosaka atkritumu apsaimniekošanas prioritāšu secību, ko sauc par "atkritumu hierarhiju". Atsevišķām atkritumu kategorijām nepieciešama īpaša pieeja. Tāpēc ES ir ne tikai visaptverošais tiesiskais regulējums, bet arī daudzi tiesību akti, kas attiecas uz dažādiem atkritumu veidiem.

ES aprites ekonomikas plāns. Saskaņā ar ES 2050. gada klimatneitralitātes mērķi, kas noteikts zaļajā kursā, Eiropas Komisija 2022. gada martā ierosināja pirmo pasākumu kopumu, lai paātrinātu pāreju uz aprites ekonomiku. Priekšlikumi ietver ilgtspējīgu ražojumu veicināšanu un patērētāju pilnvarošanu pārejai uz zaļo ekonomiku. Aprītīgums ir būtisks elements plašākā rūpniecības pārkārtošanās procesā uz klimatneitralitāti un ilgtermiņa konkurētspēju. Tas var palīdzēt ievērojami ietaupīt materiālus visā vērtību ķēdes garumā un visos ražošanas procesos, radīt papildu pievienoto vērtību un pavērt ekonomiskas izdevības. Vairākas šajā plānā paredzētās darbības, jo īpaši prasību ieviešana attiecībā uz reciklēta materiāla saturu produktos, palīdzēs novērst nesakritību starp otrreizējo izejvielu piedāvājumu un pieprasījumu un nodrošinās ES reciklēšanas sektora vēršanos plašumā.

Eiropas savienības atkritumu apsaimniekošanas hierarhija. Atkritumu apsaimniekošanas hierarhija tiek piemērota kā prioritāšu secība atkritumu rašanās novēršanas un apsaimniekošanas tiesību aktos un politikā. Tā ir ES atkritumu politikas un tiesību aktu stūrakmens, kas noteikta ES Pamatdirektīvā par atkritumiem (Direktīva 2008/98/EK). Tās mērķis ir līdz minimumam samazināt atkritumu rašanās un apsaimniekošanas negatīvo ietekmi, kā arī uzlabot resursu izmantošanas efektivitāti.

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/98/EK par atkritumiem un par dažu direktīvu atcelšanu (spēkā no 22.11.2008., pēdējie grozījumi 30.05.2018). Atkritumu apsaimniekošana Savienībā būtu jāuzlabo un jāpārveido par ilgtspējīgu materiālu pārvaldību ar mērķi aizsargāt, saglabāt un uzlabot vides kvalitāti, aizsargāt cilvēku veselību, nodrošināt dabas resursu apdomīgu, efektīvu un racionālu izmantošanu, sekmēt aprites ekonomikas principus, izvērst atjaunojamās enerģijas izmantošanu, palielināt energoefektivitāti, samazināt Savienības atkarību no importētiem resursiem, radīt jaunas ekonomiskās iespējas un veicināt konkurētspēju ilgtermiņā. Resursu izmantošanas efektivitātes uzlabošana un atkritumu kā resursu vērtības atzīšana var dot ieguldījumu Savienības atkarības no izejvielu importa mazināšanā un veicināt pāreju uz materiālu ilgtspējīgāku pārvaldību un aprites ekonomikas modeli.

PADOMES DIREKTĪVA 1999/31/EK par atkritumu poligoniem (spēkā no 26.04.1999., pēdējie grozījumi 04.07.2018.) Lai atbalstītu Savienības pāreju uz aprites ekonomiku un lai izpildītu Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2008/98/EK prasības, šīs direktīvas mērķis ir panākt, ka pakāpeniski samazinās poligonos apglabāto atkritumu daudzums, sevišķi to atkritumu daudzums, kas derīgi pārstrādei vai citādi reģenerācijai, un ar stingrām ekspluatācijas un tehniskajām prasībām, kuras noteiktas atkritumiem un poligoniem, paredzēt pasākumus, procedūras un ieteikumus, lai visā atkritumu poligona aprites ciklā nepieļautu vai pēc iespējas vairāk samazinātu šādas atkritumu apglabāšanas nelabvēlīgo ietekmi uz vidi – jo īpaši virszemes ūdeņu, gruntsūdeņu, zemes un gaisa piesārņojumu, – un uz pasaules vidi, arī siltumnīcefektu, kā arī jebkādu apdraudējumu, ko šāda atkritumu apglabāšana var radīt cilvēku veselībai.

EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES DIREKTĪVA 2010/75/ES par rūpnieciskajām emisijām (piesārņojuma integrēta novēršana un kontrole) (pārstrādāta versija) (spēkā no 24.11.2010., pēdējie grozījumi 06.01.2011.). Šajā direktīvā izklāstīti noteikumi par tāda piesārņojuma integrētu novēršanu un kontroli, ko rada rūpnieciskās darbības. Tajā arī ietverti noteikumi, kas paredzēti, lai novērstu vai – gadījumos, kad novēršana nav iespējama – samazinātu emisijas gaisā, ūdenī un zemē, kā arī novērstu atkritumu rašanos, lai sasniegtu augstu vides aizsardzības līmeni kopumā.

Latvijas Republikas normatīvi

Atkritumu apsaimniekošanas likums (spēkā no 18.11.2010., pēdējie grozījumi 28.03.2023.).

Šī likuma mērķis ir noteikt atkritumu apsaimniekošanas kārtību, lai aizsargātu vidi, cilvēku dzīvību un veselību, novēršot vai mazinot atkritumu rašanos, nodrošinot Latvijas teritorijā radīto atkritumu dalītu savākšanu, reģenerāciju un apglabājamo atkritumu apjoma samazināšanu, kā arī veicinot dabas resursu efektīvu izmantošanu, lai palielinātu Latvijas konkurētspēju un veicinātu pāreju uz aprites ekonomiku.

Ministru kabineta noteikumi Nr. 271 “Noteikumi par vides aizsardzības oficiālās statistikas un piesārņojošās darbības pārskata veidlapām” (spēkā no 27.05.2017., pēdējie grozījumi 22.12.2018.). Noteikumi nosaka vides aizsardzības oficiālās statistikas un piesārņojošās darbības pārskata veidlapas, kā arī to aizpildīšanas, iesniegšanas un pārbaudes kārtību. Noteikumi ietver tādas darbības jomas kā ūdens, gaiss un atkritumi.

Ķekavas novada domes saistošie noteikumi Nr. 30/2021 “Sadzīves atkritumu apsaimniekošanas noteikumi” (spēkā no 30.12.2021). Saistošie noteikumi nosaka sadzīves atkritumu apsaimniekošanu Ķekavas novada pašvaldības administratīvajā teritorijā, prasības atkritumu savākšanai, pārvadāšanai, pārkraušanai un uzglabāšanai, kā arī kārtību, kādā veicami maksājumi par atkritumu apsaimniekošanu, atkritumu apsaimniekošanā iesaistīto personu pienākumus un tiesības. Noteikumi ir saistoši visām pašvaldības administratīvajā teritorijā esošajām fiziskajām un juridiskajām personām, kuras ir zemes vai ēku īpašnieki, valdītāji, nomnieki, lietotāji vai apsaimniekotāji. Ikvienu fizisku vai juridisku personu ir atkritumu radītājs noteikumu izpratnē un viņu pienākums ir iesaistīties pašvaldības organizētajā atkritumu savākšanas sistēmā, savākt un nogādāt visus atkritumus tiem paredzētajās vietās, kā arī apmaksāt atkritumu apsaimniekotāja sniegtos pakalpojumus.

Ministru kabineta noteikumi Nr. 712 “Atkritumu dalītas savākšanas, sagatavošanas atkārtotai izmantošanai, pārstrādes un materiālu reģenerācijas noteikumi” (spēkā no 29.10.2021). Noteikumi nosaka prasības plāna saturam, lai pagarinātu sadzīves atkritumu sagatavošanas atkārtotai izmantošanai, pārstrādes un materiālu reģenerācijas mērķu sasniegšanas termiņus, atkritumu dalītas savākšanas prasības u.c. Lai atvieglotu vai uzlabotu atkritumu sagatavošanu atkārtotai izmantošanai, pārstrādi vai citas reģenerācijas darbības, atkritumus vāc dalīti un nesajauc ar citiem atkritumiem vai citiem materiāliem, kam ir atšķirīgas īpašības.

MK noteikumi Nr.134 “Finanšu nodrošinājuma piemērošanas kārtība atkritumu apsaimniekošanas darbībām” (spēkā no 02.03.2021). Noteikumi nosaka kārtību, kādā atkritumu apsaimniekotājs iesniedz Valsts vides dienestam finanšu nodrošinājumu, tā pagarinājumu vai atjaunojumu, finanšu nodrošinājuma pieprasīšanas kārtību, tā apmēru un apmēra diferencēšanas nosacījumus, termiņu, uz kādu izsniedzams, pagarināms vai atjaunojams nodrošinājums, kā arī finanšu nodrošinājuma dokumentu paraugus. Atkritumu apsaimniekotājs, atkritumu tirgotājs vai atkritumu apsaimniekošanas starpnieks finanšu nodrošinājumu dienestam iesniedz uz laikposmu no viena līdz trim gadiem.

MK noteikumi Nr. 548 “Otrreizējo izejvielu uzskaites kārtība” (spēkā no 28.08.2018). Noteikumi nosaka kārtību, kādā atkritumu apsaimniekotājs nodrošina no atkritumiem saražotu otrreizējo izejvielu uzskaiti. Atkritumu apsaimniekotājs, kurš ražo otrreizējās izejvielas, ar saražotajām un realizētajām otrreizējām izejvielām veiktās darbības reģistrē otrreizējo izejvielu uzglabāšanas un realizācijas uzskaitē. Otrreizējās izejvielas, kuras netiek realizētas gada laikā kopš inventarizācijas veikšanas dienas, uzskata par atkritumiem un atbilstoši apsaimnieko.

MK noteikumi Nr.703 “Noteikumi par atkritumu apsaimniekošanas atļaujas izsniegšanas un anulēšanas kārtību, atkritumu tirgotāju un atkritumu apsaimniekošanas starpnieku reģistrācijas un informācijas sniegšanas kārtību, kā arī par valsts nodevu un tās maksāšanas kārtību” (spēkā no 16.09.2011., pēdējie grozījumi 20.07.2018.). Noteikumi nosaka atkritumu savākšanas, pārvadāšanas, pārkraušanas, šķirošanas, uzglabāšanas vai slēgtas vai rekultivētas atkritumu izgāztuves atrakšanas un tajā esošo atkritumu pāršķirošanas atļauju izsniegšanas un anulēšanas kārtību. Ja atkritumu apsaimniekotājs ir saņēmis atļauju A vai B kategorijas piesārņojošas darbības veikšanai un šajā atļaujā ir iekļauti nosacījumi atkritumu savākšanai, pārkraušanai, šķirošanai vai uzglabāšanai, tam nav nepieciešama atsevišķa atļauja atkritumu savākšanai, pārkraušanai, šķirošanai vai uzglabāšanai.

MK noteikumi Nr.401 “Prasības atkritumu sadedzināšanai un atkritumu sadedzināšanas iekārtu darbībai” (spēkā no 28.05.2011., pēdējie grozījumi 05.06.2021.) Noteikumi nosaka prasības atkritumu (arī bīstamo atkritumu) sadedzināšanai, kā arī atkritumu sadedzināšanas iekārtu darbībai. Noteikumi attiecas uz stacionārām vai mobilām tehniskām iekārtām vai aprīkojumiem, kas paredzēti atkritumu termiskai pārstrādei ar sadedzināšanā iegūtās siltumenerģijas reģenerāciju vai bez tās, atkritumus oksidējot, kā arī citiem atkritumu termiskās pārstrādes veidiem (tai skaitā pirolīzei, gazifikācijai, plazmas procesiem), ja pēc pārstrādes radušās vielas pēc tam tiek sadedzinātas

MK noteikumi Nr. 302 “Noteikumi par atkritumu klasifikatoru un īpašībām, kuras padara atkritumus bīstamus darbībai” (spēkā no 27.04.2011., pēdējie grozījumi 28.01.2020.). Atkritumi ir klasificējami nodaļās, grupās un klasēs atbilstoši šo noteikumu pielikumam. Klases kodu, kura pēdējie cipari ir 99, atkritumu raksturošanai var izmantot tikai tad, ja atkritumus nevar klasificēt atbilstoši citām klasēm. Ja ražošanas procesā iekārtās rodas viela vai priekšmets, kura ražošana nav šā procesa galvenais mērķis, iekārtu operators klasificē attiecīgo vielu vai priekšmetu kā atkritumus vai blakusproduktu.

Dabas resursu nodokļa likums (spēkā no 01.01.2006., pēdējie grozījumi 01.06.2023.). Dabas resursu nodokļa mērķis ir veicināt dabas resursu ekonomiski efektīvu izmantošanu, ierobežot vides piesārņošanu, samazināt vidi piesārņojošas produkcijas ražošanu un realizāciju, veicināt jaunu, vidi saudzējošu tehnoloģiju ieviešanu, atbalstīt tautsaimniecības ilgtspējīgu attīstību, kā arī finansiāli nodrošināt vides aizsardzības pasākumus.

II.II Piesārņojums:

Likums „Par piesārņojumu” (spēkā no 01.07.2001., pēdējie grozījumi 22.03.2023.). Likuma mērķis ir novērst vai mazināt piesārņojuma dēļ cilvēku veselībai, īpašumam un videi nodarīto kaitējumu, novērst kaitējuma radītās sekas, kā arī:

- 1) novērst piesārņojošu darbību izraisīta piesārņojuma rašanos vai, ja tas nav iespējams, samazināt emisiju augsnē, ūdenī un gaisā;
- 2) novērst vai, ja tas nav iespējams, samazināt neatjaunojamo dabas resursu un enerģijas izmantošanu, veicot piesārņojošas darbības;
- 3) novērst vai, ja tas nav iespējams, samazināt atkritumu radīšanu;
- 4) nodrošināt piesārņotu un potenciāli piesārņotu vietu apzināšanu valsts teritorijā un to reģistrāciju;
- 5) noteikt pasākumus piesārņotu un potenciāli piesārņotu vietu izpētei un piesārņotu vietu sanācijai;
- 6) noteikt personas, kuras sedz ar piesārņotu un potenciāli piesārņotu vietu izpēti un piesārņotu vietu sanāciju saistītos izdevumus;
- 7) novērst vai samazināt vides trokšņa iedarbību uz cilvēkiem;
- 8) samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas no šā likuma 2. un 4.pielikumā minētajām darbībām un palielināt oglekļa dioksīda piesaisti no šā likuma 4. pielikuma II daļā minētajām darbībām, ņemot vērā izmaksu efektivitāti, nodrošinot līdzdalību Eiropas Savienības emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā un izpildot Latvijas saistības attiecībā uz siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanu un oglekļa dioksīda piesaisti;
- 9) noteikt ikvienas fiziskās un juridiskās personas, kā arī šo personu apvienības, organizācijas un grupas (turpmāk — sabiedrība) tiesības piedalīties lēmuma pieņemšanas procesā attiecībā uz atļauju izsniegšanu piesārņojošu darbību veikšanai vai izmaiņai piesārņojošā darbībā vai šādu atļauju pārskatīšanu, kā arī attiecībā uz siltumnīcefekta gāzu emisijas kvotu sadali un piešķiršanu;
- 10) novērst vai, ja tas nav iespējams, ierobežot piesārņojošo darbību radītās smakas.

Ministru Kabineta noteikumi Nr. 118 „Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti” (spēkā no 04.04.2002., pēdējie grozījumi 03.10.2015.) Noteikumi nosaka kvalitātes normatīvus virszemes un pazemes ūdeņiem. Ūdens kvalitātes normatīvi, kas nosaka prioritāro vielu un bīstamo vielu koncentrāciju robežlielumus ūdenī un prioritāro vielu koncentrāciju robežlielumus biotā, attiecas uz visiem virszemes ūdeņiem, to skaitā prioritārajiem zivju ūdeņiem un dzeramā ūdens ieguvei izmantojamajiem virszemes ūdeņiem.

Ministru kabineta noteikumi Nr. 34 **„Noteikumi par piesārņojošo vielu emisiju ūdenī”** (spēkā no 31.01.2002., pēdējie grozījumi 07.04.2023.) nosaka:

- 1) notekūdeņu emisijas robežvērtības un aizliegumus piesārņojošo vielu emisijai ūdenī;
- 2) īpaši jutīgas teritorijas, uz kurām attiecas paaugstinātas prasības komunālo notekūdeņu attīrīšanai, šādu teritoriju noteikšanas kritērijus, apsaimniekošanas kārtību un robežas;
- 3) kārtību, kādā operators kontrolē piesārņojošo vielu emisijas apjomu ūdenī, veic monitoringu un sniedz attiecīgu informāciju;

- 4) kārtību, kādā valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs" (turpmāk – centrs) nodrošina informācijas pieejamību sabiedrībai

II.III Aizsardzība pret troksni

Ministru kabineta noteikumi Nr. 163 „**Noteikumi par trokšņa emisiju no iekārtām, kuras izmanto ārpus telpām**” (spēkā no 01.07.2002., grozījumi 05.08.2006.). Noteikumos atrunātas prasības iekārtām, kas tiek izmantotas ārpus telpām. Noteikumi nosaka pieļaujamos trokšņu līmeņus dažādām iekārtām. Noteikumi nosaka prasības tādu ārpus telpām izmantojamu iekārtu ražošanai, marķēšanai un atbilstības novērtēšanai, kuras emitē troksni. Iekārtām, kas tiks izmantotas ierīkošanas un ekspluatācijas laikā, jāatbilst šo noteikumu prasībām.

Ministru kabineta noteikumi Nr. 16 „**Trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība**” (spēkā no 24.01.2014., grozījumi 10.07.2019.). Noteikumi, cik tālu tie attiecas uz paredzamo darbību, nosaka:

- trokšņa rādītājus, to piemērošanas kārtību un novērtēšanas metodes;
- vides trokšņa radīto kaitīgo seku novērtēšanas metodes.

Noteikumi nosaka šādus maksimāli pieļaujamos trokšņa normatīvus:

Nr. p. k.	Apbūves teritorijas izmantošanas funkcija	Trokšņa robežlielumi ¹		
		Ldiena (dB(A))	Lvakars (dB(A))	Lnakts (dB(A))
1.1.	Individuālo (savrupmāju, mazstāvu vai viensētu) dzīvojamo māju, bērnu iestāžu, ārstniecības, veselības un sociālās aprūpes iestāžu apbūves teritorija	55	50	45
1.2.	Daudzstāvu dzīvojamās apbūves teritorija	60	55	50
1.3.	Publiskās apbūves teritorija (sabiedrisko un pārvaldes objektu teritorija, tai skaitā kultūras iestāžu, izglītības un zinātnes iestāžu, valsts un pašvaldību pārvaldes iestāžu un viesnīcu teritorija) (ar dzīvojamo apbūvi)	60	55	55
1.4.	Jauktas apbūves teritorija, tai skaitā tirdzniecības un pakalpojumu būvju teritorija (ar dzīvojamo apbūvi)	65	60	55
1.5.	Klusie rajoni apdzīvotās vietās	50	45	40

II.IV Gaisa aizsardzība

Ministru kabineta noteikumi Nr. 1290 „**Noteikumi par gaisa kvalitāti**” (spēkā no 18.11.2009., pēdējie grozījumi 16.04.2021.) nosaka kvalitātes normatīvus ārtelpu gaisam troposfērā (neietverot darba vidi) Latvijas teritorijā, kā arī:

1. gaisa kvalitātes normatīvu nodrošināšanas termiņus;
2. gaisu piesārņojošu vielu pieļaujamo līmeni vidē un raksturlielumus;
3. parametrus, monitoringa metodes un metodes, kuras izmanto, lai noteiktu attiecīgo gaisa kvalitātes normatīvu pārsniegumu;

pasākumus, kas veicami, ja gaisa kvalitātes normatīvi tiek pārsniegti.

II.V Sugu un biotopu aizsardzība

Sugu un biotopu aizsardzības likums (spēkā no 19.04.2000., pēdējie grozījumi 21.12.2021.).

Likuma mērķi ir:

1. nodrošināt bioloģisko daudzveidību, saglabājot faunu, floru un biotopus;
2. regulēt sugu un biotopu aizsardzību, apsaimniekošanu un uzraudzību;
3. veicināt populāciju un biotopu saglabāšanu atbilstoši ekonomiskajiem un sociālajiem priekšnoteikumiem, kā arī kultūrvēsturiskajām tradīcijām;
4. regulēt īpaši aizsargājamo sugu un biotopu noteikšanas kārtību;
5. nodrošināt nepieciešamo pasākumu veikšanu, lai skaitliski uzturētu savvaļā dzīvojošo savvaļas putnu (turpmāk — putni) sugu populācijas atbilstoši ekoloģijas, zinātnes, kultūras prasībām un ņemot vērā saimnieciskās un rekreatīvās prasības vai lai tuvinātu šo sugu populācijas minētajam līmenim.

Likums regulē jautājumus, kas saistīti ar:

- 1) augu, sēņu un ķērpju sugām, to dzīvotnēm, šo sugu indivīdiem visās to attīstības stadijās, kā arī sugu indivīdu atpazīstamajām daļām;
- 2) dzīvnieku sugām, to dzīvotnēm, šo sugu indivīdiem visās to attīstības stadijās, putnu olām un ligzdām, kā arī beigtajiem indivīdiem vai to daļām;
- 3) īpaši aizsargājamiem biotopiem;
- 4) starptautisko tirdzniecību ar apdraudēto savvaļas dzīvnieku un augu sugu īpatņi

Ministru kabineta noteikumi Nr. 213 „Noteikumi par kritērijiem, kurus izmanto, novērtējot īpaši aizsargājamām sugām vai īpaši aizsargājamiem biotopiem nodarītā kaitējuma ietekmes būtiskumu” (spēkā no 31.03.2007.) nosaka kritērijus, kurus izmanto, novērtējot īpaši aizsargājamām sugām vai īpaši aizsargājamiem biotopiem nodarītā kaitējuma ietekmes būtiskumu salīdzinājumā ar pamatstāvokli. Noteikumos noteikts, ka būtiskas nelabvēlīgas izmaiņas salīdzinājumā ar pamatstāvokli sugām nosaka, izmantojot skaitliskus datus, bet biotopiem - izmantojot izmērāmus datus.

Ministru kabineta noteikumi Nr. 1055 „Noteikumi par to Eiropas Kopienā nozīmīgu dzīvnieku un augu sugu sarakstu, kurām nepieciešama aizsardzība, un to dzīvnieku un augu sugu indivīdu sarakstu, kuru ieguvei savvaļā var piemērot ierobežotas izmantošanas nosacījumus” (spēkā no 19.09.2009.) nosaka to Eiropas Kopienā nozīmīgu dzīvnieku un augu sugu sarakstu, kurām nepieciešama aizsardzība, un to Eiropas Kopienā nozīmīgu dzīvnieku un augu sugu indivīdu

sarakstu, kuru ieguvei savvaļā var piemērot ierobežotas izmantošanas nosacījumus. Minētais saraksts ņemts vērā, raksturojot paredzētās darbības teritorijas apkārtnes dabas vērtības.

Ministru kabineta noteikumi Nr. 153 „Noteikumi par Latvijā sastopamo Eiropas Savienības prioritāro sugu un biotopu sarakstu” (spēkā no 25.02.2006., pēdējie grozījumi 03.01.2013.)

Noteikumi nosaka Latvijā sastopamo Eiropas Savienības prioritāro sugu un biotopu sarakstu.

Ministru kabineta noteikumi Nr. 350 „ Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu” (spēkā no 28.06.2017.) īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu, kā arī īpaši aizsargājamās meža, krūmāju un purvu biotopus raksturojošās pazīmes.

Ministru kabineta noteikumi Nr. 396 „Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu” (spēkā no 18.11.2000., pēdējie grozījumi 20.04.2022.) nosaka īpaši aizsargājamo sugu sarakstu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu.

Ministru kabineta noteikumi Nr. 940 „Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu” (spēkā no 01.01.2013.) nosaka mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu.

II.VI Augsnes kvalitāte

Ministru kabineta noteikumi Nr. 804 „Noteikumi par augsnes un grunts kvalitātes normatīviem” (spēkā no 29.10.2005.) nosaka kvalitātes normatīvus augsnei un gruntij. Ir šādi augsnes un grunts kvalitātes normatīvi:

1. Mērķlielums (A vērtība) — norāda maksimālo līmeni, kuru pārsniedzot nevar nodrošināt ilgtspējīgu augsnes un grunts kvalitāti;

2. Robežlielumi:

2.2. Piesardzības robežlielums (B vērtība) — norāda maksimālo piesārņojuma līmeni, kuru pārsniedzot iespējama negatīva ietekme uz cilvēku veselību vai vidi, kā arī līmeni, kāds jāsasniedz pēc sanācības, ja sanācijai nav noteiktas stingrākas prasības;

2.3. Kritiskais robežlielums (C vērtība) — norāda, ka, to sasniedzot vai pārsniedzot, augsnes un grunts funkcionālās īpašības ir nopietni traucētas vai piesārņojums tieši apdraud cilvēku veselību vai vidi.20

Augsnes un grunts kvalitātes normatīvi nedrīkst būt pārsniegti, uzsākot jaunu piesārņojošu darbību.

II.VII Zemes dzīļu aizsardzība

Likums „Par zemes dzīlēm” (spēkā no 04.06.1996., pēdējie grozījumi 24.03.2021). Likuma mērķis ir nodrošināt zemes dzīļu kompleksu, racionālu, vidi saudzējošu un ilgtspējīgu izmantošanu, kā arī noteikt zemes dzīļu aizsardzības prasības. Zemes dzīles un visi derīgie izrakteņi, kas tajās atrodas,

pieder zemes īpašniekam. Zemes īpašnieks vai tā attiecīgi pilnvarota persona, ja zemes īpašnieks ir publiska persona, var rīkoties ar zemes dzīlēm, ciktāl šis likums un citi normatīvie akti neierobežo viņa tiesības.

Galvenās prasības zemes dzīļu aizsardzībā ir šādas:

- 1) zemes dzīļu pilnīga un kompleksa izpēte;
- 2) racionāla derīgo izrakteņu ieguve, kā arī atradnēs sastopamo blakusproduktu izmantošana;
- 3) zemes dzīļu izmantošana, nepieļaujot kaitīgu ietekmi uz derīgo izrakteņu krājumiem un zemes dzīļu īpašībām;
- 4) zemes dzīļu izmantošana, nepieļaujot piesārņošanu ar pazemes un virszemes būvēs un krātuvēs glabājamām ekoloģiski bīstamām vielām, kā arī notekūdeņiem;
- 5) zemes dzīļu izmantošanas regulēšana un kontrole.

Ministru kabineta noteikumi Nr. 570 „**Derīgo izrakteņu ieguves kārtība**” (spēkā no 25.08.2012., pēdējie grozījumi 10.08.2018.). Saskaņā ar noteikumiem derīgo izrakteņu krājumi tiek iedalīti trīs kategorijās- A, N un P kategorijā. Kategorijas piešķir atbilstoši to izpētes detalizētībai, kur visdetalizētāk ir izpētīti A kategorijas krājumi, bet ar vismazāko detalizētības pakāpi – P kategorijas derīgo izrakteņu krājumi.

Ministru kabineta noteikumi Nr. 696 „**Zemes dzīļu izmantošanas licenču un bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļauju izsniegšanas kārtība, kā arī publiskas personas zemes iznomāšanas kārtība zemes dzīļu izmantošanai**” (spēkā no 29.09.2011., pēdējie grozījumi 19.04.2019.) nosaka:

1. kārtību, kādā vietējās pašvaldības izsniedz atļaujas bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguvei;
2. kārtību, kādā Valsts vides dienests izsniedz zemes dzīļu izmantošanas licences;
3. kārtību, kādā valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs" saskaņo ūdens ieguves urbuma un avota pasi;
4. gadījumus, kad attiecībā uz valsts vai pašvaldības īpašumā esošo zemi licences vai atļaujas saņemšanai jāriko konkurss vai izsole par zemes nomas tiesībām un licences vai atļaujas saņemšanu;
5. gadījumus, kad licence izsniedzama zemes dzīļu izmantošanai visā Latvijas teritorijā;
6. valsts nozīmes derīgo izrakteņu (pazemes ūdeņu) izmantošanas kārtību;
7. valsts nozīmes derīgo izrakteņu (pazemes ūdeņu) izmantošanas kārtību gadījumos, kad zemesgabala un valsts nozīmes derīgo izrakteņu ieguves ietaišu īpašnieks nav viena un tā pati persona;
8. licenču un atļauju izsniegšanas konkursa vai izsoles vispārīgo kārtību;
9. valsts nozīmes atradņu izmantošanas kārtību;
10. derīgo izrakteņu atradnes pases saturu;
11. publiskai personai piederošas zemes iznomāšanas un nomas maksas aprēķināšanas kārtību, ja attiecīgo teritoriju (viena vai vairākas zemes vienības, kas savstarpēji robežojas vai veido vienu nomas objektu) iznomā zemes dzīļu izmantošanai (izņemot pazemes ūdeņu ieguvi un ogļūdeņražu meklēšanu, izpēti un ieguvi)

II.VIII Dabas resursu nodoklis

Dabas resursu nodokļa likuma (spēkā no 01.01.2006., pēdējie grozījumi 09.06.2023.) mērķis ir veicināt dabas resursu ekonomiski efektīvu izmantošanu, ierobežot vides piesārņošanu, samazināt vidi piesārņojošas produkcijas ražošanu un realizāciju, veicināt jaunu, vidi saudzējošu tehnoloģiju ieviešanu, atbalstīt tautsaimniecības ilgtspējīgu attīstību, kā arī finansiāli nodrošināt vides aizsardzības pasākumus.²³ Likums nosaka Dabas resursu nodokļa samaksas kārtību, kā arī nodokļa likmes par dabas resursu (t.sk., smilts un smilts-grants) ieguvī.

II.IX Ūdens aizsardzība

Ūdens apsaimniekošanas likuma (spēkā no 15.10.2002., pēdējie grozījumi 17.06.2020.) mērķis:

1) izveidot tādu virszemes un pazemes ūdeņu aizsardzības un apsaimniekošanas sistēmu, kas:

- a) veicina ilgtspējīgu un racionālu ūdens resursu lietošanu, nodrošinot to ilgtermiņa aizsardzību un iedzīvotāju pietiekamu apgādi ar labas kvalitātes virszemes un pazemes ūdeni,
 - b) novērš ūdens un no ūdens tieši atkarīgo sauszemes ekosistēmu un mitrāju stāvokļa pasliktināšanos, aizsargā šīs ekosistēmas un uzlabo to stāvokli,
 - c) uzlabo ūdens vides aizsardzību, pakāpeniski samazina arī prioritāro vielu emisiju un noplūdi, kā arī pārtrauc ūdens videi īpaši bīstamu vielu emisiju un noplūdi,
 - d) nodrošina pazemes ūdeņu piesārņojuma pakāpenisku samazināšanu un novērš to turpmāku piesārņošanu,
 - e) nodrošina pazemes ūdens resursu atjaunošanu,
 - f) nodrošina zemes aizsardzību pret applūšanu vai izkalšanu,
 - g) nodrošina Latvijas jūras ūdeņu aizsardzību,
 - h) sekmē starptautiskajos līgumos noteikto mērķu sasniegšanu, lai pārtrauktu un novērstu jūras vides piesārņošanu, pārtrauktu vai pakāpeniski novērstu ūdens videi īpaši bīstamu vielu emisiju un noplūdi jūras vidē un sasniegtu tādu stāvokli, ka jūras vidē antropogēnās izcelsmes ķīmisko vielu koncentrācija ir tuva nullei, bet dabā sastopamo ķīmisko vielu koncentrācija — tuva dabā pastāvošajam fona līmenim;
- 2) izveidot plūdu riska novērtēšanas un pārvaldības sistēmu, lai mazinātu ar plūdiem saistītu nelabvēlīgu ietekmi uz cilvēku veselību, vidi, kultūras mantojumu un saimniecisko darbību